

UDVALGET FOR NYERE TIDS ARKITEKTUR, NTA - Årsberetning for 2018

Udvalgsmedlemmer: Erik Brandt Dam, Poul Sverrild, Svava Riesto, Tommy Johansen, Helene Høyer Mikkelsen, Grethe Pontoppidan (formand).
 Bestyrelsesrepræsentant: Anders Myrtue.

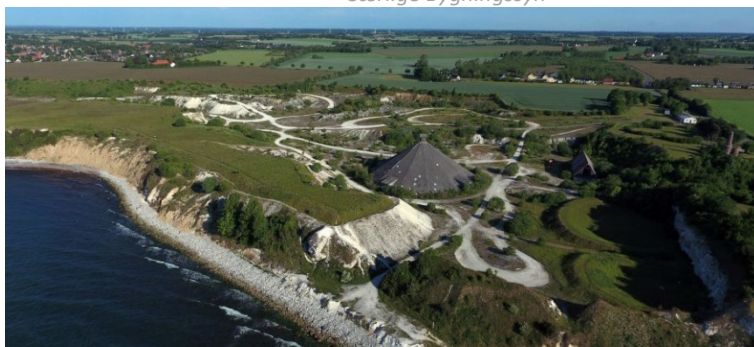
OM

Udvalget for Nyere Tids Arkitektur beskæftiger sig med arkitekturen efter ca. 1940. Vi lægger vægt på at være et tværfagligt udvalg. Vi er i dag (kunst)historikere, en ingeniør og arkitekter med særlig viden og erfaring om byggeri og planlægning fra det 20. århundrede.

I 2018 indtrådte arkitekt Helene Høyer Mikkelsen i udvalget. Helene bor i Århus, hun er uddannet arkitekt og virker som arkitekturfotograf.

Arkitekten Edvard Heibergs eget hus i Vanløse stod færdigt i 1939 og er stadigvæk i familiens eje. Huset materialiserer Heibergs sociale ideer. Det var bl.a. lille, billigt samt moderne indrettet med et funktionelt køkken og separat soveværelse for husets frue. Haven er tegnet af Heiberg selv – efter råd og vejledning fra landskabsarkitekten C. Th. Sørensen.

Fredningsforslaget blev indsendt januar 2019 og afventer fortsat indstilling til Det Særlige Bygningssyn

MØDER, GÆSTER OG BESIGTIGELSER

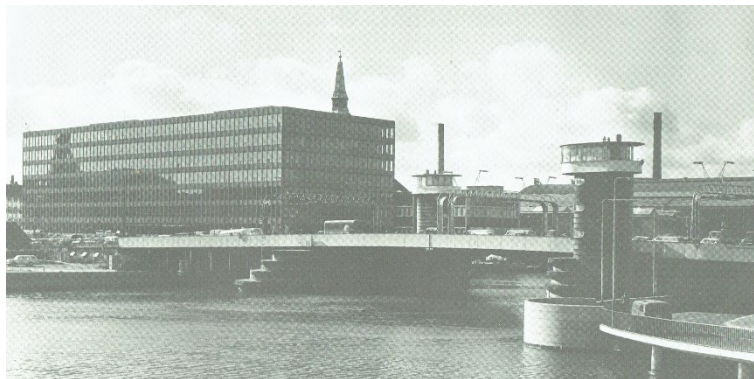
NTA har i 2018 afholdt fem ordinære udvalgsmøder, en ekstraordinær besigtigelse af Ørkenfortet samt af et enfamiliehus på Strandvejen og F.L. Smidts tidligere domicil i Valby.

Udvalgsmødet i januar var et heldagsmøde, hvor udvalget gjorde status og drøftede efterkrigstidens danske bygningsarv ift. ICOMOS- Getty Institutets internationale 'framework' for det 20. århundrede kulturarv, fredningslov, formidling og udvalgets næste indsatsområder. Helene Høyer og kulturgeograf og teamleder i Greve kommune Morten Stenak deltog med oplæg om hhv. fotografisk formidling af moderne arkitektur og erfaringer med SAVE registreringer i Greve.

I april havde udvalget besøg af Landsforeningens formand og i juni af Landsforeningens repræsentant for Det Særlige Bygningssyn.

Boesdal kalkpyramide er tegnet 1968 af kalkværkets ingeniør. Den særegne pyramide blev brugt til oplagring af landbrugskalk, som blev læsset ind fra toppen. Formen afspejler kalkens friktionsvinkel. Pyramiden er en rest fra det store procesindustrielle anlæg, der brød og forarbejdede kridt fra omkring 1916 og frem til 1976. Kridtbrudslandskabet er i sig selv et særligt historisk spor.

Fredningsforslaget blev indsendt juni 2018 og afvist febr. 2019. Det Særlige Bygningssyn skriver bl.a., at 'Kalkpyramiden er en karakteristisk del af landskabet på Stevns og viser råstofudvindings betydning ... Imidlertid er flere væsentlige elementer i kalkbruddet ikke bevaret ... (og) den industrielle stoflighed forsvinder'

FREDNINGS- OG BEVARINGSFORSLAG

NTA har i 2018 fået indsendt to fredningsforslag: Kalkpyramiden i Boesdal Kalkbrud på Stevns samt Heibergs eget hus i Vanløse. I fredningsforslaget til Kalkpyramiden har udvalget lagt særlig vægt på, at pyramiden og kalkbrud udgør en helhed.

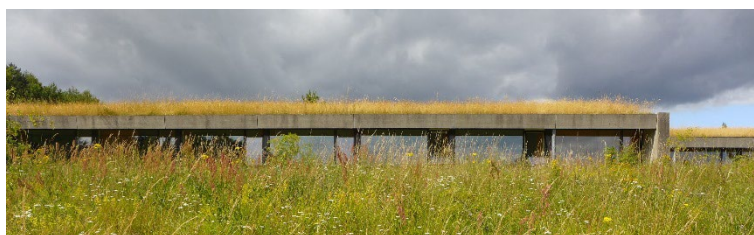
Udvalget har afvist at anbefale at lave fredningsforslag på Landsarkivet på Nuuks Plads (pga. bygningens funktionsnære udformning, der er svært at genbruge uden væsentlige ombygninger). I stedet for indsendte Landsforeningen et høringssvar ifm. ny lokalplan. Svaret fremhævede bygningens arkitektoniske værdi. For høringssvaret har udvalget indhentet støttebrev fra arkitekt Johannes Hedal Hansen, forfatter til en ny bibliografi om arkitekterne Eva og Niels Koppel.

Foruden fredningsforslagene har NTA drøftet Ørkenfortet på Christianshavn. Udvalget besluttede ikke at indsende fredningsforslag, da bygningen indvendigt var meget ombygget. Udvalget vurderer imidlertid, at bygningens ydre har særdeles høj bevaringsværdi. Udvalget indsendte derfor to høringssvar ift. kommunen lokalplanproces.

NTA har plæderer for, at Aarhus Universitet i sin helhed fredes snarest. Udvalget mener fredningen af Vikingskibshallen skal opretholdes.

Ørkenfortet alias B&W tidligere hovedsæde på Christianshavn, opført 1957-62. Arkitekten var Palle Suenson, ingeniør Kampsax, havearkitekt C.Th. Sørensen. I dag er den under ombygning til hotel.

Bygningen er den sidste bygning fra det store skibsværft-kompleks, som dominerede havnen siden 1800-tallet. Den prominente placering midt overfor Børsen og Christiansborg, siger meget om B&W's position i samfundet. Bygning er et eminent dansk eksempel på den Internationale stil med en meget høj kvalitet i konstruktion, materialer og detaljer. Palle Suenson stiftede Landsforeningen for Bygnings- og Landskabsarkitektur og den moderne bygning er nøje tilpasset både det moderne gadegennembrud omkring Knippelsbro og det bagvedliggende gamle Christianshavn.

Udvalget har afvist at anbefale fredningsforslag for Stadsarkivet i Lyngby (væsentlig ændret, forventet ringe støtte til fredning fra ejer).

Udvalget har tillige afvist at foreslå fredning af boligbebyggelsen Tingbjerg i København. Udvalget vurderede, at bebyggelsen trods arkitektonisk kvalitet i for høj grad bærer en negative sociale fortælling, som vil stå i vejen for at kunne fremtidssikre den karakteristiske åbne struktur.

Udvalgt har fravalgt at foreslå fredning af F.L. Smidt tidligere kontordomicil i Valby. Domicilets ejere er i forvejen interesseret i bevaring, og domicilets industrielle kontekst, og dermed den kulturhistoriske integritet er mindre godt bevaret.

Entreprenørskolen i Ebeltoft er opført 1967-68. Det er et af arkitekterne Friis og Moltkes og landskabsarkitekt Svend Hansens hovedværker. Det er en af de allerfineste betonstøbte bygninger fra 1960'erne. Den smelter sammen med landskabet, himlen, lyset, vandet og græsset. Den er kendt af arkitekter langt ud over Danmarks grænser.

Forslaget blev indsendt 2016 og afventer behandling i Det Særlige Bygningssyn.

ARRANGEMENTER OG ARTIKLER

Med foredraget *Efterkrigstidens arkitekt – er den fredningsværdig?* var Poul Sverrild blandt hovedtalerne på Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskulturs konference på Christiansborg i september i anledning af 100 året for fredningsloven.

Københavns kommune tog meget positivt imod udvalget høringsvar på Ørkenfortet og skærpede efterfølgende kravene til bevaring. På invitation af Københavns kommune deltog Tommy Johansen og Grethe Pontoppidan i august med et foredrag på Christianshavnerdagen om Ørkenfortet.

Skottegården Butikscener åbenede i 1951 og er sandsynligvis det tidligste moderne fritliggende butikscener, der er bevaret i Danmark. Det er bygget omkring små åbne gårde. Butiksceneret er tegnet af Jan Fehmerling og P. Hessellund Andersen. Ved siden af centret ligger Amagers første højhuse.

Forslaget blev indsendt 2014 og afventer behandling i Det Særlige Bygningssyn.

NÆSTE ÅR

NTA besluttede sidste år at fokusere udvalgmøderne i 2019 på temaet efterkrigstidens enfamiliehuse. Der er et stort efterslæb på viden om parcelhusbyggeriet efter 2. verdenskrig. De fredede enfamiliehuse omfatter stort set kun de mere spektakulære arkitekttegnede huse, mens der f.eks. endnu ikke er fredet statslånhuse eller typehuse i øvrigt.

NTA takker for alle de henvendelser, vi har modtaget i løbet af år. Selvom vi kun kan imødekomme få af henvendelserne med fredningsforslag, er alle de oplysninger og spørgsmål vi får, vigtige input til vores diskussioner og bagkatalog. Vi vil meget gerne have flere henvendelser.

Grenhusene i Hvidovre. Fredningsforslag indsendt august 2013. Forslaget afventer Det Særlige Bygningssyn. Grenhusene er tegnet af Sven Eske Kristensen og landskabsarkitekt Jørgen Palle Schmidt. Det er et af de tidligste eksempler på betonmontagebyggeri og på tæt-lavt atriumbyggeri i Danmark.

Forslaget blev indsendt 2013 og afventer behandling i Det Særlige Bygningssyn. Grenhusene er blandt de 10 almene bebyggelser som Slots- og Kulturstyrelsen i samarbejde med Landsbyggefonden har udpeget som særligt bevaringsværdig..

Grethe Pontoppidan, formand for udvalget for Nye Tids Arkitektur / april 2019